

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning.

Lovforslaget indebærer, at der foretages en udtrykkelig lovregulering i retsplejeloven af spørgsmålet om anonyme vidner, dvs. adgangen til i straffesager at hemmeligholde dels et vidnes navn m.v. dels indholdet af vidnets forklaring. De foreslåede regler bygger på flertalsindstillingen i retsplejerådets betænkning nr. 1056/1985 om anonyme vidner.

Baggrunden for lovforslaget er, at det i de senere år i en årrække straffesager er forekommet, at vidner har givet udtryk for alvorlig frygt for at afgive vidneforklaring. Det har navnlig været tilfældet i sager om narkotika- og rockerkriminalitet, men det vil også kunne tænkes at forekomme i f.eks. terrorisesager. Hvis der er begrundet frygt for, at afgivelse af forklaring vil medføre alvorlige repressalier i form af fysisk overlast m.v. over for vidnet eller vidnets nærtstående, vil vidnet efter de gældende regler være fritaget for at afgive forklaring, jfr. vidnefritagelsesgrundene i retsplejelovens § 171, stk. 2. Et sådant vidne vil i almindelighed benytte sig af sin ret til at nægte at afgive forklaring.

Hensynet til retshåndhævelsen i alvorlige sager om handel med narkotika, om grov vold eller om terrorisme vil imidlertid ofte gøre det vigtigt, at vidneforklaring afgives, idet sagen måske alene vil kunne gennemføres til domfældelse på grundlag af et udsagn fra et vidne, som er vidnefritaget. Det vil i sådanne tilfælde kunne være nødvendigt for at opnå vidnets forklaring, at vidnets identitet og vidnets forklaring hemmeligholdes for den tiltalte. Anvendelsen af sådanne anonyme vidner vil imidlertid på den anden side kunne være forbundet med retssikkerhedsmæssige betænkeligheder.

Det har givet anledning til tvivl i teori og retspraksis, om og i givet fald i hvilket omfang, der efter gældende ret kan ske hemmeligholdelse af et vidnes identitet og forklaring.

Hovedindholdet af lovforslaget er, at der i retsplejeloven gennemføres en *udtrykkelig lovfæstelse*

af princippet om, at en tiltalt har krav på at få kendskab til indholdet af de vidneforklaringer, der afgives i sagen mod ham.

Derimod skal der efter lovforslaget være mulighed for i *undtagelsestilfælde* at *hemmeligholde et vidnes navn, stilling og bopæl* for den tiltalte, og eventuelt i forbindelse hermed at lade tiltalte fjernes fra retssalen under vidnets forklaring. Dette kan dog kun ske, når det findes at være uden betydning for tiltaltes forsvar.

2. Gældende ret med hensyn til anonyme vidner.

2.1. De gældende regler i *retsplejeloven* om oplysning om vidner m.v. over for sigtede og tiltalte er nærmere beskrevet i retsplejerådets betænkning, side 12-15.

Det fremgår heraf, at *retsplejeloven* ikke indeholder udtrykkelige bestemmelser om anklagemyndighedens adgang til at føre vidner, hvis identitet holdes skjult for tiltalte. Gennemgangen af en lang række bestemmelser i *retsplejeloven* viser imidlertid, at *retsplejeloven* forudsætter, at en tiltalt normalt er bekendt med eventuelle vidners identitet.

2.2 En række afgørelser fra *retspraksis* vedrørende anonyme vidner er gengivet i retsplejerådets betænkning, side 15-20.

Retsplejerådet nævner bl.a., at *Københavns byret* ved en utrykt kendelse af 8. maj 1981 accepterede, at et vidne afgav vidneforklaring under anonymitet. Sagen vedrørte 9 personer, der bl.a. var sat under tiltale for overfald af særlig farlig, rå og brutal karakter med grov legemsbeskadigelse til følge. På en restaurant på Nørrebro havde de udøvet vold mod 3 sagesløse personer ved at tilføje dem knytnæveslag, spark og slag med en trækølle og en flaske i ansigtet og på kroppen. Det ene offer påførtes herved sådanne hjerneskader, at han bl.a. mistede taleevnen. Et vidne, der havde været til stede i restauranten, ønskede at være anonym af frygt for repressalier. Byretten tillod vidnet at afgive forklaring under anonymitet, og der blev endvidere truffet bestemmelse om afhøring af vidnet